

МИСТЕЦЬКІ ПОСТАТІ

УДК 7.036 (477.83)

Юрій Бірюльов

доктор мистецтвознавства, доцент кафедри дизайну інтер'єрів Львівської національної академії мистецтв

«Львівський Морріс» – Мар'ян Ольшевський

© Бірюльов Ю., 2017

<http://doi.org/10.5281/zenodo.1068928>

Анотація. У статті розглянуто життєвий і творчий шлях Мар'яна-Казимира Ольшевського (Marian-Kazimierz Olszewski, 1881–1915) – львівського живописця, графіка, дизайнера, історика та теоретика мистецтва, філософа й публіциста. Встановлено нові факти з його життя та творчої біографії. Проаналізовано живописні, графічні, декоративно-монументальні та дизайнерські твори, виокремлено формально-образні прийоми, особливості проявів різних стильових напрямків. Протягом 1900–1914 р. М.Ольшевський був провідним львівським художнім критиком і теоретиком мистецтва. Його погляди відзначались оригінальною методикою, з особливим акцентуванням значення індивідуальних формальних мистецьких прийомів та психо-фізіологічних аспектів творчості. М.Ольшевський створив власну філософсько-естетичну теорію суспільної активності мистецтва.

Ключові слова: живопис, графіка, стиль, дизайн, філософія, теорія і критика мистецтва.

В художньому житті Львова початку ХХ ст. вагоме місце займає діяльність Мар'яна-Казимира Ольшевського. Важливою та актуальною є необхідність дослідження, збереження й популяризації спадщини цього митця. Його особистість ще не була докладно висвітлена в мистецтвознавстві. Загальна біографічна інформація про нього була подана в брошурі [1] та в неопублікованому дослідженні [2] його брата, Бронісла-

ва Ольшевського, а також у словникових статтях Марії Гронської [3] й Уршулі Лещинської [4]. Броніслав Ольшевський займався упорядкуванням мистецької спадщини М.Ольшевського, його син Пшемислав 1963 р. організував виставку братів Ольшевських у замку в Решелі [5]. Подібну експозицію творів Броніслава та Мар'яна Ольшевських створила 2005 р. Ірена Ольшевська в Ольштині [6]. Однак більшість творів досі залишається неопрацьованою та зберігається сьогодні в архівах, зокрема, у вроцлавському Оссолінеумі (рисунок, рукописи статей і книг, листи). В українському мистецтвознавстві ім'я та твори М.Ольшевського вперше були введені у науковий обіг в працях автора цієї статті – каталозі виставки «Львівська сецесія» (1986) [7] та книгах «Secesja we Lwowie» (1996) [8] і «Мистецтво львівської сецесії» (2005) [9]. У публікаціях Анни Банцекової [10, 27; 11, 528–529] окремі твори М.Ольшевського були побіжно розглянуті в контексті генезису львівського ар деко.

Мета статті – визначити специфіку мистецької та мистецтвознавчої спадщини М.Ольшевського. Досягнення мети дослідження передбачає вирішення наступних завдань: висвітлення життєвого і творчого шляху митця, аналіз його художньої, філософської та історико-теоретичної спадщини, виокремлення сюжетно-тематичних ліній і формально-стильових прийомів у його творах.

Мар'ян-Казимир Ольшевський прожив коротке (34 роки), але надзвичайно інтенсивне життя. Це був митець широкого спектру та універсального хисту – живописець, графік, дизайнер, історик і теоретик мистецтва, філософ, поет, публіцист, музикант. Він народився у Львові 19 жовтня 1881 р. Після закінчення гімназії вивчав філософію, соціологію, біологію та історію мистецтва в університетах Львова (1901–1905), Мюнхена, Берліна. Малярству вчився у приватних студіях Мюнхена (у Шимона Голлоші), Дрездена і Дюсельдорфа. Особливо уважно знайомився з художньою культурою Німеччини (подорожував по німецьких містах у 1903–1904 рр.) та Англії (відвідав її 1912 р.). Від 1901 року Ольшевський працював у Львові, заробляючи на життя переважно журналістикою – співробітничав з багатьма львівськими періодичними виданнями, особливо з газетами «Słowo Polskie» («Польське слово»), «Gazeta Wieczorna» («Вечірня газета», 1911–1915), часописами «Nasz Kraj» («Наш

край», 1906–1912), «Widnokreǳi» («Обрії», цей журнал також редагував та ілюстрував у 1911).

Неповних два роки (1906–1907) він працював асистентом у львівському Художньо-промисловому музеї, зокрема, читав тут лекції з циклів «Історія живопису» та «Вступ до теорії живопису». У 1906 організував тут виставку творів А.Гроттгера і опрацював її каталог. Був звільнений з музею після публікації брошури «Quousque tandem...» [12], в якій гостро критикував процес створення львівської Міської галереї – закупку міською владою за велику суму другорядних полотен. Ця брошура викликала голосний скандал і жваве обговорення у Львові.

Як художник Ольшевський брав участь у львівських виставках (1910–1913). Малював у техніках олії, темпері, пастелі, акварелі портрети, краєвиди, фігурні композиції, проектував розписи, мозаїки та вітражі, комплексні інтер'єри, займався різними видами графіки й прикладного мистецтва. Найчастіше звертався до прийомів символізму, імпресіонізму та сецесії, але також використовував стилістику експресіонізму, футуризму й навіть абстракціонізму.

Серед найвідоміших його станкових живописних і графічних творів 1902–1914 років – глибокі за психологізмом автопортрети (зокрема, «Автопортрет зі смертю», бл.1910–1911), «Портрет брата Броніслава» (1910), «Портрет жінки у кріслі» (1914), «Портрет художника Станіслава Дембіцького», «Портрет скульптора Станіслава-Казимира Островського», «Портрет філософа та мистецтвознавця Владислава Подляхи», «Портрет селянки», «Скрипаль». У портретах, створених олією, темперою, аквареллю та пастеллю помітний вплив мюнхенської школи Ш.Голлоші, з побудовою об'ємних форм переважно кольором і світлом, водночас в деяких творах, наприклад, у «Портреті сестри – Октавії Попович» (1907), художник формував інтимну атмосферу й ліричний настрій завдяки рафінованим, майже музичним сполученням барв, вірогідно, згадуючи портрети Д.Уїстлера.

Моментальне схоплення руху, зміни освітлення та барв, задача суб'єктивного враження у дусі імпресіонізму є характерними для побутових замальовок «Львівський батяр», «В Сзуїтському парку у Львові», «Жовківське передмістя», «Етюди з засідань Галицького сейму», «Прогулянка верхи» (1911–1912), а також для краєвидів 1904–1910 років – «Пейзаж без назви», «Пейзаж з жіночими

фігурами», «Краєвид з вітряком», «Дерев'яна церква», «Церква у Татарові», «Міський пейзаж», серія видів околиць Львова.

Звертаючись до таємничості та зашифрованості образів символізму, Ольшевський водночас прагнув втілити власні філософські погляди в таких картинах і малюнках 1902–1914 років, як «Символічна композиція», «Самотні», «Христос і Ніцше», «Проголошення надлюдина», «Сутінки богів», «Ангели цієї землі», «Суд Париса», «Сонне видіння», «Жінка і Смерть», «Три волхви».

Експресіоністичний трагедійний світогляд, емоційність образів, драматична напруга ліній та кольорів помітні в його творах 1910–1913 років «Одинокий гість у вар'єте», «Вечір у кав'ярні», «Демон Террелогос», «Викрадення Європи», «Подвійний портрет» [13]. «Серія з п'яти натюрмортів» (1910) і натюрморт «Блиски» (1913) оцінювались сучасними йому критиками як цикл незвичних праць, близьких за стилістикою до футуризму [14]. Досить авангардною для передвоєнного Львова 1912–1913 років стала «Абстрактна композиція» Ольшевського з новаторською інтерпретацією ідей безпредметного мистецтва.

Митець чимало часу приділяв ілюструванню книжок (зокрема, Р.Гусковського, Г.Збежховського, Я.Каспровича, К.Макушинського, Л.Стаффа, Р.Шерляги, 1907–1913). Він багато займався рисунком (замальовки міст і людей, карикатури), прикладною та естампною графікою (літографія, дереворит, лінорит, офорт) – наприклад, створив альбом літографій з подорожі 1912 року до Англії та Шотландії [15], лінорити, побудовані на контрастах чорних площин і білого фону – «Розмова», «Жінка, що читає», «Львівські міщанки і терплячий чоловік» (1912), низку екслібрисів, проектів поштівок, лаконічні в композиціях з силуетними постатями плакати – «Загальна виставка архітектури у Львові» (1910, нагороджений першою премією конкурсний проект), «Сигарети «Бальзам» (1912), «Міщанське джерело» (1913), «Виставка моторів» (1914). В його графіці прослідковується досконале знання творчості майстрів англійського модерну (О.Бердслі), французького постімпресіонізму (Ф.Валлотона) і німецького югендстилю (наприклад, праць Е.Преторіуса 1907–1914 років).

Ольшевського називали «львівський Уільям Морріс». Він наполегливо пропагував сецесійну ідею єдності мистецтва і життя, утилітарного й художнього у формі побутової речі.

Сприяв розвитку місцевого художнього ремесла і водночас заклавав підвалини сучасного дизайну своїми проектами взірців для масової індустріальної продукції – одягу, меблів, кераміки (наприклад, ваза з фігурою Давида), килимів, світильників, рекламних металевих вивісок (львівської аптеки «Під святим Духом», ресторану під відкритим небом, 1913) тощо. Тільки деякі з них були реалізовані – зокрема, меблі і службовий одяг для санаторіїв у Немирові та Трускавці на Львівщині (бл. 1913–1914). Власні дизайнерські проекти він опублікував у брошурі «Rozgłos» («Розголос», Львів, бл. 1914).

Художній мові Ольшевського притаманні економічність і чіткість форми, іноді її гротескне перебільшення, тонке орнаментальне плетіння ліній і штрихів, гра плям кольору. Він любив мотиви, навіяні львівським бароко – спіралеподібну лінію та яйцевидний, наче «розм'яклий» еліпс. Так, апеляція художника до мистецтва XVIII ст. помітна у плакаті виставки товариства «Колектив» («Zespol», 1913), де головний убір жіночої постаті відтворює рокайльний «шолом» вежі львівської римо-католицької катедри.

В 1906–1914 роках він часто використовував специфічний прийом поєднання людської фігури з орнаментом. На титульному аркуші власної книги філософських есе «Шлях сугестивного оптимізму» [16] Ольшевський дав збільшене зображення зрощеного з людським тілом трилобіта, і все оформлення книги відповідно змісту підкорив засаді стилізації органічних форм – палеонтологічних видів та рідкісної морської фауни.

Особливої примхливості сягає орнаменталізація у стилізованому «пташиному» одязі персонажів декоративного проекту (вірогідно стінопису) «Казка про трьох королів» (бл. 1910–1913). Художник виявляє тут ритміку композиції: рух ліній мелодійно розгортається зліва направо по горизонталі, перемежаючись з «синкопуванням» у вертикальних акцентах – параболічних дугах. Пряні добірні кольори – блакитний, салатово-смагдковий, брунатно-теракотовий та золотий – посилюють декоративне звучання твору.

У вітражі Ольшевського «Східна танцюристка» (1912–1913, львівська майстерня Л.Аппеля) колорит будується на контрастному сполученні теплих і холодних тонів. Втілена в цьому творі (як і в проекті вітража «На світанку нової епохи», 1913)

ідея взаємодії західної культури з культурами народів Сходу й Африки була однією з популярніших у тогочасному мистецтві. Серед інших відомих його декоративних проєктів: вітраж «Богоматір», «Інтер'єр каплиці з вітражем», «Проєкт вітражу для П'ятої львівської гімназії», «Проєкт вітражу для костелу в Олеську», вітраж «Народна Мадонна», «Стінний розпис з мотивом птахів», «Дівчинка на молитві» (всі – бл. 1911–1913).

У 1910 Ольшевський заснував у Львові об'єднання «Колектив» («Zespol»), існувало до початку Першої світової війни), що згуртовувало митців, які займались архітектурою та декоративно-прикладним мистецтвом і рішуче виступали за синтез просторових мистецтв і утвердження у Львові ідей нового дизайну. Об'єднання включало в себе, зокрема, живописців К. Сіхульського, Ф. Паутча, В. Яроцького, архітекторів В. Мінкевича, В. Гжимальського, В. Дердацького, З. Б. Левинського та ін. Члени цього гурту насамперед цікавились експериментами в галузі синтезу архітектури з декоративним мистецтвом. Під керівництвом Ольшевського вони показали результати своїх пошуків на чотирьох львівських виставках (1911–1914), що викликали значний резонанс, а також оформили низку інтер'єрів у Львові і за його межами.

Ольшевський був автором загального комплексного вирішення декількох львівських інтер'єрів. В 1909 році був опоряджений інтер'єр театру-вар'єте «Casino de Paris» на вул. Рейтана, тепер театр ім. Л. Курбаса, вул. Л. Курбаса 3 (архітектори З. Федорський і С. Мацудзінський, інтер'єр зберігся лише частково). Подібно до фасаду, декоративне оздоблення залу було вирішене у дусі вільної стилізації на теми минулого. Овальний зал із рядами лож викликав асоціації з дитинцем лицарського замку. Орнаментальні розписи З. Балька перетворили склепіння на фантастичну квітку, а балкони і просценіум були оздоблені гротескними барельєфами скульптора Ф.-Т. Берната. Дух театральної фантазії, утрирована стилізація фігур та краєвиду були головним прийомом і в завісі зі сценою «Вакханалія», яку виконав Ольшевський [17].

Як «диригент» взаємодії просторових мистецтв виступав Ольшевський при оздобленні в 1913 році аптеки Марка Еттінгера на пл. Голуховських (нині пл. Торгова, інтер'єр не зберігся). Організуючими компонентами ансамблю тут були металева

фігура архангела Рафаїла (у формі вивіски-кронштейну) на фасаді, а в інтер'єрі – стінні розписи, мозаїки та вітражі, зокрема, вітраж «Самаритянин і самаритянка» [18]. В 1913–1914 група членів товариства «Зеспул» на чолі з Ольшевським (за участю Г.Узембла) оформила приміщення готелю «Краківський» у Львові на пл. Бернардинській 7 (нині Обласний суд, пл. Соборна 7). Як можна міркувати на підставі проектів, формування художніх образів інтер'єрів здійснювалось переважно засобами образотворчого та ужиткового мистецтва, ансамблевисть приміщень ґрунтувалась на засаді стилізації. У пластичній композиції простору з однаковою інтенсивністю діяли меблі, освітлювальні приладдя, улюблені Ольшевським вітражі, розписи, гобелени. Зроблена після Другої світової війни перебудова, на жаль, знищила опорядження апартаментів (в спадщині митця залишився проект одномісного номеру), банкетного залу (зберігся зроблений Ольшевським ескіз формлення), ресторану, бібліотеки (графічний проект Ольшевського); лише окремі частини інтер'єрів мають первинний стан.

Ольшевський займався сценографією, зробив проекти декорацій і костюмів для спектаклю Ф.Гebbеля «Юдифь» у львівському Міському театрі (1909). Зберігся один з таких його сценографічних ескізів – акварель «Парк» (бл. 1910). Іноді він виконував архітектурні проекти (будинок товариства «Сокіл» у Золочеві, дім садівника у Немирові), графічні проекти нагробків (пам'ятник Станіслава Жолкевського у жовківському костелі, 1906, нагробки на Личаківському цвинтарі, 1913–1914), моделював скульптури (статуетки, наприклад, «Зубр з вершником»).

Протягом 1900–1914 рр. Ольшевський був провідним львівським художнім критиком і теоретиком мистецтва. Прочитав близько 100 доповідей у Львові, г. ч. на засіданнях Філософського і Науково-літературного товариств. Опублікував польською мовою декілька книг, у т. ч. «Розвиток польського живопису від найдавніших часів до Яна Матейка» [19], понад 300 статей та рецензій. Його погляди відзначались оригінальною методикою, з особливим акцентуванням значення індивідуальних формальних мистецьких прийомів та психо-фізіологічних аспектів творчості – про це насамперед свідчать опубліковані у Львові в 1907–1909 дослідження «З психофізіології живопису» [20] і незакінчені (залишились у рукописах) теоретичні трактати «Метод наукової критики живопису»

(«Metoda naukowej krytyki malarskiej») та «Історія живопису як предмет науки» («Dzieje malarstwa, jako przedmiot nauki», 1905–1908) [21].

Уважно вивчивши філософські праці Г. Спенсера, Ф. Ніцше, В. Вундта, Е. Маха, Р. Авенаріуса, Е. Геккеля Ольшевський створив власну неопозитивістську філософсько-естетичну теорію суспільної активності мистецтва та його демократичного характеру, дієвої творчості. У книзі «Шлях сугестивного оптимізму» [16] він писав, що «біологічний оптимізм», який ґрунтується на самоусвідомленні людини, є частиною глобальної еволюції і може привести творчу особистість до великої мобілізації життєвих сил та створення мистецьких шедеврів. Ця книга викликала у Львові значний інтерес та численні відгуки.

На початку ХХ ст. він виступав як теоретик і активний пропагандист мистецтва сецесії та символізму. Однією з головних цілей сучасного мистецтва, вважав Ольшевський, є «втілення духовної сутності людини за допомогою символів» [22]. Він виділив у картинах львівського живописця В. Вахтеля, як і в творах мюнхенського югендстилю, відповідність символістської образності сецесійній декоративній формі – «однорідним площинам, по-японськи ясним і прозорим, дивовижній і прекрасній сучасній звивистій лінії» [23]. Ольшевський підкреслював важливу семантичну функцію орнаменту в сецесійному мистецтві: «Орнамент вводить нас в країну непізнаного і зближується з цією точкою зору з музикою» [24]. В 1911 р. на з'їзді «Товариства прикрашання Галичини» в Кракові він прочитав теоретичну доповідь «Симетрія і асиметрія в архітектурі». Аналізував концепції імпресіонізму та символізму в доповіді «Імпресіонізм» (1907), в дослідженнях творчості Я. Станіславського (1907) [25], В. Подковінського (1908, опубліковано лише фрагмент рукопису [26] та інших живописців. В огляді «Виставки трьох» (В. Блоцького, Ю. Водинського і З. Курчинського), що відбулась у Львові в 1911 р., Ольшевський докладно аналізував прояви імпресіонізму та експресіонізму в творах львівських художників [27].

27 лютого 1913 року в ході дискусії у львівському Літературно-науковому товаристві М. Ольшевський виголосив велику доповідь про нові тенденції в мистецтві, зокрема, про модну тоді стилізацію архаїки в скульптурі та живописі [28].

Ольшевський багато писав про сучасних йому львівських скульпторів – Т. Блотницького, Л. Дрекслер, С.-К. Островського

та ін., з ентузіазмом вітав нові пластичні форми, інспіровані творами О.Родена, та підкреслював важливість інтеграції скульптур з архітектурою. У двох великих статтях (1905–1906), присвячених львівським скульптурам С.-К. Островського, Ольшевський, відкидаючи канони академізму й натуралізму, сформулював постулати модернізму в пластиці. Вважав, що митці епохи Родена повинні оперувати чисто пластичними засобами: об'ємами, силуетами, плямами світла та тіні, м'яко переносити на скульптуру живописні прийоми К. Моне [29].

Водночас на прикладі творів С.-К. Островського Ольшевський проголошував можливість взаємодії засобів виразу імпресіонізму та сецесії, а також органічне включення станкових скульптур в архітектурний простір. Він писав про необхідність врахування емоційної дії станкових скульптур в інтер'єрах, їх стилістичне узгодження, про значну роль скульптури в процесі комплексної естетичної перебудови житлового середовища [30].

Подолання рудиментів класицизму і впровадження нових принципів в скульптуру (спрощення площин, імпресійне «графічне» розуміння об'ємів, субтельність образів) Ольшевський вбачав також у творах Т.Блотницького, виставлених у Львові в 1905 р. [31].

Мар'ян Ольшевський помер 15 березня 1915 року у Львові від тифу, на який захворів, допомагаючи хворим у шпиталі. Був похований на Личаківському цвинтарі.

Велика колекція його творів (понад 260 праць, у т. ч. 44 картини і 222 одиниці графіки – рисунки, акварелі, пастелі) була передана у 1940 р. братом митця, живописцем Броніславом Ольшевським (1874–1959) до Львівської галереї мистецтв, де знаходиться донині. Іншу значну збірку творів М. Ольшевського (понад 2000) зберігає вроцлавський Оссолінеум. У Прикарпатському музеї в Кросно є близько 20 творів; спадщиною митця продовжує опікуватися й родина.

Таким чином, констатуємо, що проведене дослідження дозволило встановити нові факти з життя і творчої біографії Мар'яна-Казимира Ольшевського, визначити високий якісний рівень його творів, виявити широкий діапазон стилєвих пошуків.

Аналіз формально-образних прийомів його творів у галузях станкового і монументального живопису, станкової, естампної і прикладної графіки, дизайну, сценографії, скульптури показав, що митець віддавав перевагу стилістиці сецесії і символіз-

му, досконало володів моделюванням форми як графічними засобами, так і кольором. Водночас він часто застосовував прийоми імпресіонізму та іноді – футуризму й експресіонізму. Ольшевський заклав основи для розвитку львівського дизайну.

Вагомим і новаторським є спадок Ольшевського як теоретика та історика мистецтва.

1. Olszewski B. Marian Olszewski: Wytyczne działalności. – Kraków, 1939.
2. Olszewski B. Marian Olszewski. – Kraków, 1939 (maszynopis). – Wrocław, Biblioteka Ossolińskich, rękopis 13.344/II.
3. Grońska M. Olszewski Marian-Kazimierz // Polski Słownik Biograficzny. – T. XXIV, 1979. – S. 31–32.
4. Leszczyńska U. Olszewski Marian Kazimierz // Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających (zmarłych przed 1966 r.): Malarze, rzeźbiarze, graficy. – Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk, 1998. – T. VI. – S. 278–280.
5. Wystawa prac Mariana i Bronisława Olszewskich: Malarstwo, rysunek. – Zamek w Reszlu, maj 1963. – Olsztyn, 1963.
6. Wystawa braci Bronisława i Mariana Olszewskich w Galerii Rynek Miejskiego Ośrodka Kultury w Olsztynie. – Olsztyn, 2005.
7. Львівська сецесія: Каталог виставки із збірок Львова // Автор вступної статті та упорядник каталогу Ю. О. Бірюльов. – Львів: Львівська картинна галерея, 1986.
8. Biriulow J. Secesja we Lwowie. – Warszawa: wydawnictwo Krupski i S-ka, b. r. [1996].
9. Бірюльов Ю. Мистецтво львівської сецесії. – Львів: «Центр Європи», 2005.
10. Art Déco у Львові: Каталог виставки / Львівська галерея мистецтв / Концепція виставки та каталогу Анни Банцекової. – Львів, 2001.
11. Банцекова А. Е. Вена–Львов: К истокам стиля ар деко // Художественные центры Австро-Венгрии 1867–1918. – Санкт-Петербург, 2009. – С. 524–538.
12. Olszewski M. Quosque tandem: W sprawie miejskiej galerii obrazów we Lwowie. – Lwów, 1907.
13. Kozicki W. Z wystawy dzieł sztuki // Słowo Polskie. – 1911. – № 35, 21. I. – S. 2.
14. Kozicki W. IX Salon Doroczny // Słowo Polskie. – 1913. – № 593, 10. XII. – S. 10.

15. Marian Olszewski: Teka graficzna. – Lwów, 1913.
16. Olszewski M. Droga sugerowanego optymizmu. – Lwów, 1906.
17. Casino de Paris // Gazeta Narodowa. – 1910. – № 50, 3. III. – S. 2. Архівні фотографії в колекції Львівського історичного музею. – ІНВ. №№ ФН-2404, 2414.
18. Olszewski M. Plac Maryacki // Gazeta Wieczorna. – 1913. – 13. VIII.
19. Olszewski M. Rozwój malarstwa polskiego od czasów najdawniejszych do Jana Matejki. – Kraków, 1907.
20. Olszewski M. Z psychofizjologii malarstwa // Przegląd Filozoficzny. – 1907, X. – S. 575–577; 1909, XII. – S. 561–563.
21. Treter M. Marian Olszewski // Gazeta Wieczorna. – 1915. – № 2250, 19(6). III. – S. 2.
22. Olszewski M. Malarstwo w Krakowie // Słowo Polskie. – 1904. – № 365, 4. VIII. – S. 1–2.
23. Olszewski M. Wilhelm Wachtel // Gazeta Lwowska. – 1901. – № 258; Olszewski M. Z wystawy sztuk pięknych w Monachium // Gazeta Lwowska. – 1901. – №№ 283–285.
24. Olszewski M. Nowe prądy w sztuce współczesnej // Słowo Polskie. – 1913. – № 108, 5. III. – S. 5.
25. Olszewski M. Jan Stanisławski. – Kraków, 1907.
26. Olszewski M. Władysław Podkowiński // Nasz Kraj. – 1908. – №№ 8–9.
27. Olszewski M. Wystawa Trzech // Gazeta Wieczorna. – 1911. – № 139, 3. V. – S. 5.
28. Olszewski M. Nowe prądy w sztuce współczesnej // Słowo Polskie. – 1913. – № 108, 5. III. – S. 5. – № 110, 6. III. – S. 6.
29. Olszewski M. Rzeźba Ostrowskiego / Marian Olszewski // Słowo Polskie. – 1905. – № 112, 7. III. – S. 1–2.
30. Olszewski M. Stanisław Ostrowski // Świat. – 1906. – № 14, 7. IV. – S. 7–8.
31. Olszewski M. Rzeźby Błotnickiego // Słowo Polskie. – 1905. – № 60, 4. II. – S. 1–2.

ANNOTATION

Yuriy Biryulov. «Morris of Lviv» – Marian Olszewski. This article describes the life journey and creative career of Marian-Kazimierz Olszewski (1881–1915) – Lviv painter, graphic artist, designer, historian and theoretician of art, philosopher and essay writer. New facts of his life and creative biography have been established. The article presents also analysis of his painting,

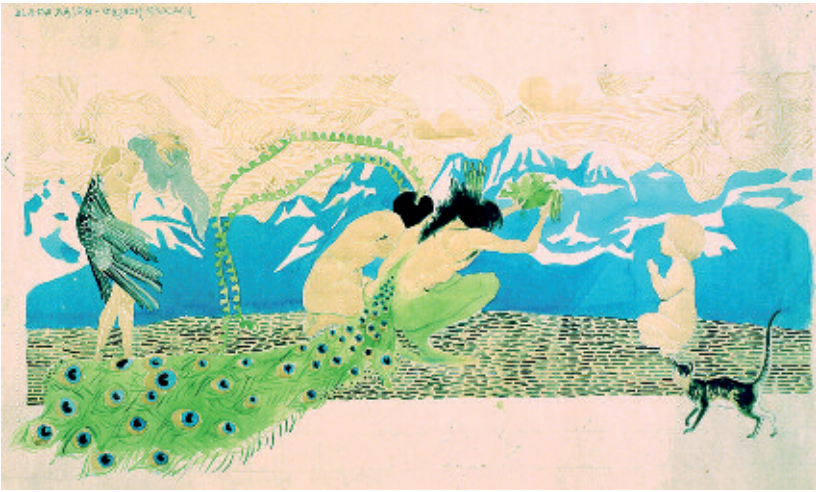
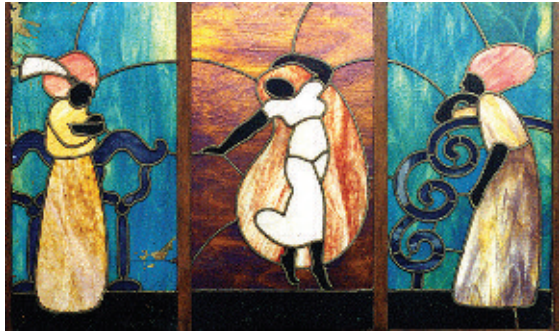
graphic, decorative-monumental and design works, making the stress on the formal-graphic techniques, peculiarities of various stylistic trends. In 1900–1914 Olszewski was the leading art critic and theoretician of art in Lviv. His views were noted for the original methods, making a special stress on the importance of individual formal art techniques and psycho-physiological aspects of the creative work. Olszewski created his own philosophical-aesthetic theory of social activity of art.

Keywords: Lviv, painting, graphic art, style, design, philosophy, theory and criticism of art.

АННОТАЦИЯ

Юрий Бирюлёв. «Львовский Моррис» – Марьян Ольшевский. В статье рассматривается жизненный и творческий путь Марьяна-Казимира Ольшевского (1881–1915) – львовского живописца, графика, дизайнера, историка искусства и художественного критика, философа и публициста. Установлены новые факты из его жизни и творческой биографии. Проанализированы живописные, графические, декоративно-монументальные и дизайнерские произведения, выделены формально-образные приемы, особенности проявления различных стилевых направлений. В течение 1900–1914 гг. Ольшевский был ведущим львовским художественным критиком и теоретиком искусства. Его взгляды отличались оригинальной методикой, с особым акцентированием значения индивидуальных формальных художественных приемов и психо-физиологических аспектов творчества. Ольшевский создал собственную философско-эстетическую теорию общественной активности искусства.

Ключовые слова: Львов, живопись, графика, стиль, дизайн, философия, теория искусства, художественная критика.

1. Автопортрет.
Близько 1912–1914. Папір, туш, олівець;
2. Вітраж
«Східна танцівниця». Бл. 1912–1913.
Скло, метал;
3. Проект стінопису
«Казка про трьох королів».
Бл. 1910–1913. Папір, акварель, олівець;
4. Проект інтер'єру одномісного номеру в
готелі «Краківський» у Львові. 1913. Картон,
пастель, акварель;